

Makroekonomie I

Ing. Jaroslav ŠETEK, Ph.D.
Katedra ekonomiky

Opakování - Příklad

Uvažujte následující úsporovou funkci: $S = -300 + 0,15 YD$. Určete výši důchodu, při kterém bude platit $YD = C$.

Řešení

$$S = -300 + 0,15 YD$$

$$C_a = 300$$

$$c = 0,85$$

$$YD = 300 + 0,85 YD$$

$$YD = 2000$$

Příklad

Vyjmenujte 3 efekty vysvětlující záporný sklon AD:

a) .....

b) .....

c) .....

Řešení

- Bohatství
- Úrokové míry
- zahraniční

Téma cvičení

Nezaměstnanost

Nezaměstnanost

Nezaměstnanost, Okunův zákon

Základní problematika

- Kdo je z pohledu ekonomie nezaměstnaný
- Výpočet míry nezaměstnanosti
- Typologie nezaměstnanosti
- Dlouhodobě udržitelná nezaměstnanost
- Rozdíly mezi dobrovolnou nezaměstnaností a nedobrovolnou nezaměstnaností
- Náklady nezaměstnanosti pro společnost
- Dopady nezaměstnanosti

Charakteristika nezaměstnanosti

Obecné pojetí:

Neschopnost se uplatnit na trhu práce.

Vzniká z různých příčin – ze situace na trhu práce.

Zjištění nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je možné zjistit na základě dvou metod:

- První metodou je výběrové šetření
- Druhou je součet všech osob registrovaných na úřadech práce.

Členění obyvatelstva pro výpočet nezaměstnanosti

Dvě základní skupiny obyvatelstva:

1. Skupina ekonomicky aktivní – označuje se jako pracovní síla.
2. Skupina je ekonomicky neaktivní obyvatelstvo

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo se člení na:

- Zaměstnaní – osoby starší 15 let, které mají placené zaměstnání nebo jsou zaměstnány ve vlastním podniku.
- Nezaměstnaní - osoby starší 15 let, které splňují následující tři podmínky
  1. Nejsou zaměstnané nebo sebezaměstnané
  2. Aktivně hledají práci (např. přes úřad práce, zprostředkovatelný apod..)
  3. Jsou schopny nastoupit do práce nejpozději do 14 dnů.

Znázornění struktury obyvatelstva pro určení nezaměstnanosti

Celkové obyvatelstvo ekonomiky		
Ekonomicky aktivní		Ekonomicky neaktivní
Zaměstnaní	Nezaměstnaní	Důchodci, studenti, rodičovská dovolená

Vyjádření nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je možné vyjádřit, buď v absolutním čísle (např. 200 tis. nezaměstnaných), nebo relativně jako míru nezaměstnanosti, která se vypočítá:

$$u = U / (L + U) \times 100$$

u ..... míra nezaměstnanosti v %

U ..... počet nezaměstnaných

L ..... počet zaměstnaných

Výsledek tohoto vzorce říká, kolik procent praceschopného obyvatelstva je nezaměstnáno.

Definice míry nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti (u) je procento nezaměstnaných (U) z ekonomicky aktivního obyvatelstva (L + U).

Typologie nezaměstnanosti

- Frikční nezaměstnanost
- Strukturální nezaměstnanost
- Cyklická nezaměstnanost
- Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost

Frikční nezaměstnanost

Tato nezaměstnanost můžeme být také nazvána jako nezaměstnanost dočasná. Je způsobena fluktuací obyvatelstva při vstupu na trh práce a výstupem z něho. Tato nezaměstnanost je nevyhnutelná. Trvá většinou po krátkou dobu. Nechápe se jako skutečná nezaměstnanost a nezpůsobuje v ekonomice žádné problémy, je dobrovolná. Objevují se zde pracovníci, kteří:

- dobrovolně opustili zaměstnání, aby našli nějaké nové lepší, nebo z důvodu stěhování do jiné oblasti,
- vstupují mezi ekonomicky aktivní obyvatelstvo (absolventi škol, kteří si hledají zaměstnání, ženy po mateřské dovolené),
- byli nuceni odejít ze svého místa.

Strukturální nezaměstnanost

Tato nezaměstnanost představuje nesoulad mezi poptávkou po práci a její nabídkou. Tento nesoulad je způsobem nepružnými mzdami. Mzdy nereagují dostatečně pružně a rychle na změny na trhu práce, aby mohly vyčistit trhy. Poptávka po určité profesi roste, zatímco po jiné klesá a nabídka není schopná se dostatečně rychle přizpůsobit. Strukturální nezaměstnanost trvá obvykle déle než frikční, neboť získat nové místo v jiné oblasti, než pro kterou je pracovník vyškolen, vyžaduje rekvalifikační kurz nebo změnu bydliště.

Vláda však může zmírnit tuto nezaměstnanost např. podporou rekvalifikačních programů.

Cyklická nezaměstnanost

Hlavní pozornost ekonomové upírají na vývoj cyklické nezaměstnanosti, která způsobena, na rozdíl od předcházejících typů nezaměstnanosti, výkyvy ekonomických veličin. Je způsobena poklesem agregátní poptávky. Přináší tedy ekonomice vysoké náklady ve formě ztráty agregátního výstupu. Často je nazývána nezaměstnaností z nedostatečné poptávky. V této situaci je počet volných míst nižší než uchazečů o práci. Keynesiánci tedy navrhnou zvýšit agregátní poptávku.

Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost

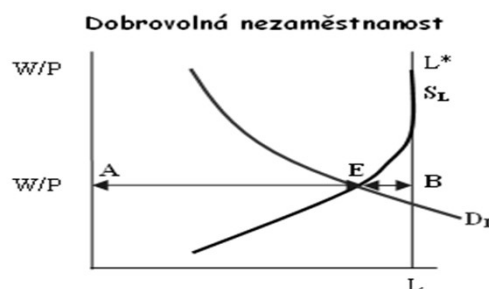
Nezaměstnanost je v ekonomické teorii nazývána jako dobrovolná a nedobrovolná. Názory na nezaměstnanost se diametrálně liší u jednotlivých škol ekonomického myšlení. Konzervativní ekonomové předpokládají, že nezaměstnanost je pouze dobrovolná. Toto tvrzení však vyvrátil anglický ekonom John Maynard Keynes ve svém díle Teorie nezaměstnanosti, peněz a úroků. Rozdíl mezi dobrovolnou a nedobrovolnou nezaměstnaností je založen a pružných a nepružných mezd.

Dobrovolná nezaměstnanost

Trh práce je v rovnováze, jestliže se při dané reálné mzdové sazbě rovná množství nabízené práce poptávanému množství, trh je tedy vyčištěn.

Dobrovolnou nezaměstnanost tvoří obyvatelstvo, které dává přednost volnému času či různým činnostem před prací při stávajících reálných mzdových sazbách. Dále mohou být frikčně nezaměstnaní. I když ekonomika vykazuje určitou míru nezaměstnanosti, může se pohybovat na vrcholu své produktivity, jak už víme z předcházejícího textu a přirozené míře nezaměstnanosti. Tento případ tedy předpokládá dokonale pružné mzdy, které se pohybují nahoru a dolů tak dlouho, dokud nevyčistí trh.

Dobrovolná nezaměstnanost – grafické znázornění

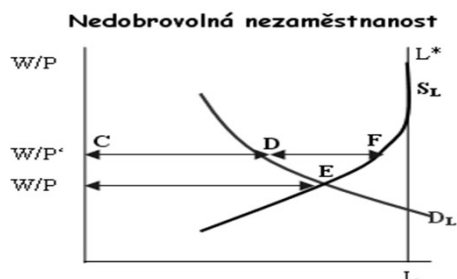
Interpretace grafu

- L^* představuje velikost pracovní síly v dané ekonomice neboli ekonomicky aktivní obyvatelstvo
- W/P představuje reálnou mzdovou sazbu.
- E – bod rovnováhy, kdy budou firmy najímat všechny pracovníky, kteří při této reálné mzdové sazbě chtějí pracovat.
- AE – úsečka představující zaměstnanost.
- EB – úsečka představující část ekonomicky aktivního obyvatelstva, která by pracovala, ale pouze při vyšších reálných mzdových sazbách. Tato úsečka ve své podstatě znázorňuje dobrovolnou nezaměstnanost.

Nedobrovolná nezaměstnanost

J. M. Keynes spatřoval význam nedobrovolné nezaměstnanosti zejména v období recese. Nedobrovolná nezaměstnanost představuje situaci, při které pracovníci nemohou najít zaměstnání při stávající reálné mzdové sazbě. Dále vysvětlil, že mzdy nejsou dokonale pružné, ale mají spíše tendenci reagovat na ekonomické šoky zpomaleně. Jestliže jsou mzdy nepružné, nemůže se reálná mzdová sazba měnit dostatečně rychle, aby vyrovnala nabízené a poptávané množství práce a vzniká nedobrovolná nezaměstnanost. Jedná se o případ, kdy se reálná mzdová sazba z nějakého důvodu nachází nad úrovní rovnovážné mzdové sazby.

Nedobrovolná nezaměstnanost – grafické znázornění

Interpretace grafu

Cena práce je na úrovni W/P^* a rovnovážná cena práce, která čistí trhy se nachází na úrovni W/P . V takovéto situaci je při vyšší reálné mzdové sazbě více pracovníků, kteří chtějí pracovat než kolik je pracovních příležitostí. Pracovníci, kteří jsou ochotní pracovat při W/P^* se nacházejí v bodě F. Naopak pracovníci, které firmy chtějí najmout se nacházejí v bodě D. Existuje tedy nadbytek pracovníků.

- Úsečka CD představuje zaměstnané pracovníky
- Úsečka DF představuje nedobrovolně nezaměstnané pracovníky

Přirozená míra nezaměstnanosti

Přestavuje součet frikční a strukturální nezaměstnanosti.

Je taková nezaměstnanost, při které jsou síly působící na cenovou a mzdovou inflaci v klidu. Jedná se o nejnižší možnou míru nezaměstnanosti a nezaměstnanost, při které je uzavřena produkční mezera mezi reálným a potenciálním produktem. Z toho vyplývá, že přirozená míra nezaměstnanosti je totožná s potenciálním produktem. Nemá tedy smysl stlačovat skutečnou míru nezaměstnanosti pod přirozenou nezaměstnanost, neboť by hrozilo přehřátí ekonomiky.

Shrnutí dobrovolné a nedobrovolné nezaměstnanosti

Jestliže při dané mzdové sazbě lidé nechtějí pracovat, jsou dobrovolně nezaměstnaní. Pokud při dané mzdové sazbě chtějí pracovat, ale práci neseženou, jsou nedobrovolně nezaměstnaní.

Ekonomické dopady nezaměstnanosti

Nezaměstnanost znamená plýtvání zdroji. Jestliže je míra nezaměstnanosti vyšší než přirozená míra nezaměstnanosti, ekonomika vyprodukuje méně, než by mohla na úrovni potenciálního produktu.

To charakterizuje Okunův zákon.

Okunův zákon

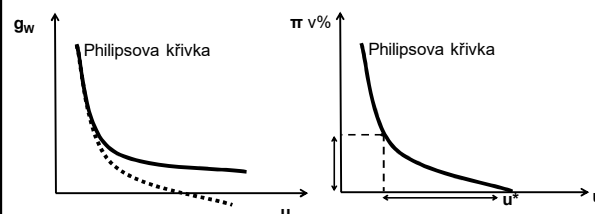
Je-li skutečná míra nezaměstnanosti o 1 % bod nad úroveň přirozené míry nezaměstnanosti, skutečný produkt bude o 2 % body pod svou potenciální úroveň.

Philipsova křivka

- Původní
- Modifikovaná

Varianty Phillipsovy křivky

- Původní Phillipsova křivka vyjadřovala substituční vztah mezi nezaměstnaností a mírou růstu nominálních mezd
- Upravená Phillipsova křivka (60. léta, Samuelson – Sollow) vyjadřovala substituční vztah mezi nezaměstnaností a mírou růstu cenové hladiny

Praktické příklady

Ve sledované ekonomice jsou k dispozici následující údaje: celkový počet obyvatelstva 12 mil. lidí, nezaměstnaných je 580 tis., studentů je 300 tis., počet zaměstnaných je 6 mil.

Vypočtete:

- a) počet ekonomicky neaktivních obyvatel
- b) míru nezaměstnanosti

Řešení

- a) počet ekonomicky neaktivních obyvatel =
Celkový počet obyvatelstva – (zaměstnaní + nezaměstnaní) =
= 12 mil – (6mil. + 580 tis.) = 5 420 000

Řešení

- b) Míru nezaměstnanosti

$$U = 580 \text{ tis.}$$

$$L = 6 \text{ mil.}$$

$$u = U / (L + U) \times 100$$

$$u = 580 \text{ tis.} / 6580 \text{ tis.} \times 100 = \underline{8,81\%}$$

Příklad

V dané ekonomice byly zjištěny následující údaje: ekonomicky aktivní obyvatelstvo: 780 tis.; celkový počet obyvatelstva 1,2 mil.; počet zaměstnaných 600 tis., počet dospělého obyvatelstva: 1 mil.

Vypočtete:

- a) Počet nezaměstnaných
- b) Míru nezaměstnanosti

Řešení

a) Počet nezaměstnaných

Výpočet:

Počet nezaměstnaných = ek. akt. obyvatelstvo –
počet zaměstnaných = $780 - 600 = \underline{180}$

Řešení

b) Míra nezaměstnanosti

$$u = U / (L + U) \times 100$$

$$u = 180 / (600 + 180) \times 100 = \underline{23,07 \%}$$

Příklad

Zjistěte náklady cyklické nezaměstnanosti v podobě odchylky skutečně vytvořeného produktu od potenciálního produktu, jestliže víme, že skutečná míra nezaměstnanosti činí 9 % a přirozená míra nezaměstnanosti je 4 %.

Řešení

Dáno:

$$u = 9 \%$$

$$u^* = 4 \%$$

Východiska:

Je-li skutečná míra nezaměstnanosti o 1 % bod nad úroveň přirozené míry nezaměstnanosti, skutečný produkt bude o 2 % body pod svou potenciální úroveň.

Výpočet:

$$(u - u^*) \times 2 = (9 - 4) \times 2 = 5 \times 2 = \underline{10 \%}$$

Příští cvičení**Otevřená ekonomika**